

ЈУ ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ЦЕНТАР ЗА ИНФОРМИСАЊЕ,
САВЈЕТОВАЊЕ И ОБУКУ

**ПРОФЕСИОНАЛНО ИНФОРМИСАЊЕ
УЧЕНИКА ЗАВРШНИХ РАЗРЕДА
СРЕДЊИХ ШКОЛА
2023/2024.**

Поштовани матуранти,

Управљање каријером је континуиран процес који почиње поласком у школу и обухвата све ваше активности: школовање, курсеве, обуке, волонтерске активности, хобије, искуство у разним организацијама, запослење, усавршавање, напредовање.

Каријера је динамична и промјенљива, можете завршити школу и запослити се, затим након извјесног времена поново се посветити школовању, професионално се можете усавршавати у различитим периодима живота и у различитим областима, а све у складу са вашим интересовањима и потребама тржишта рада.

Прије него што донесете одлуку о избору каријерног пута, размислите о својим професионалним интересима, предметима у којима сте успјешни, ваншколским активностима које вас чине срећнима, способностима и вјештинама које су код вас посебно изражене и занимањима о којим маштате.

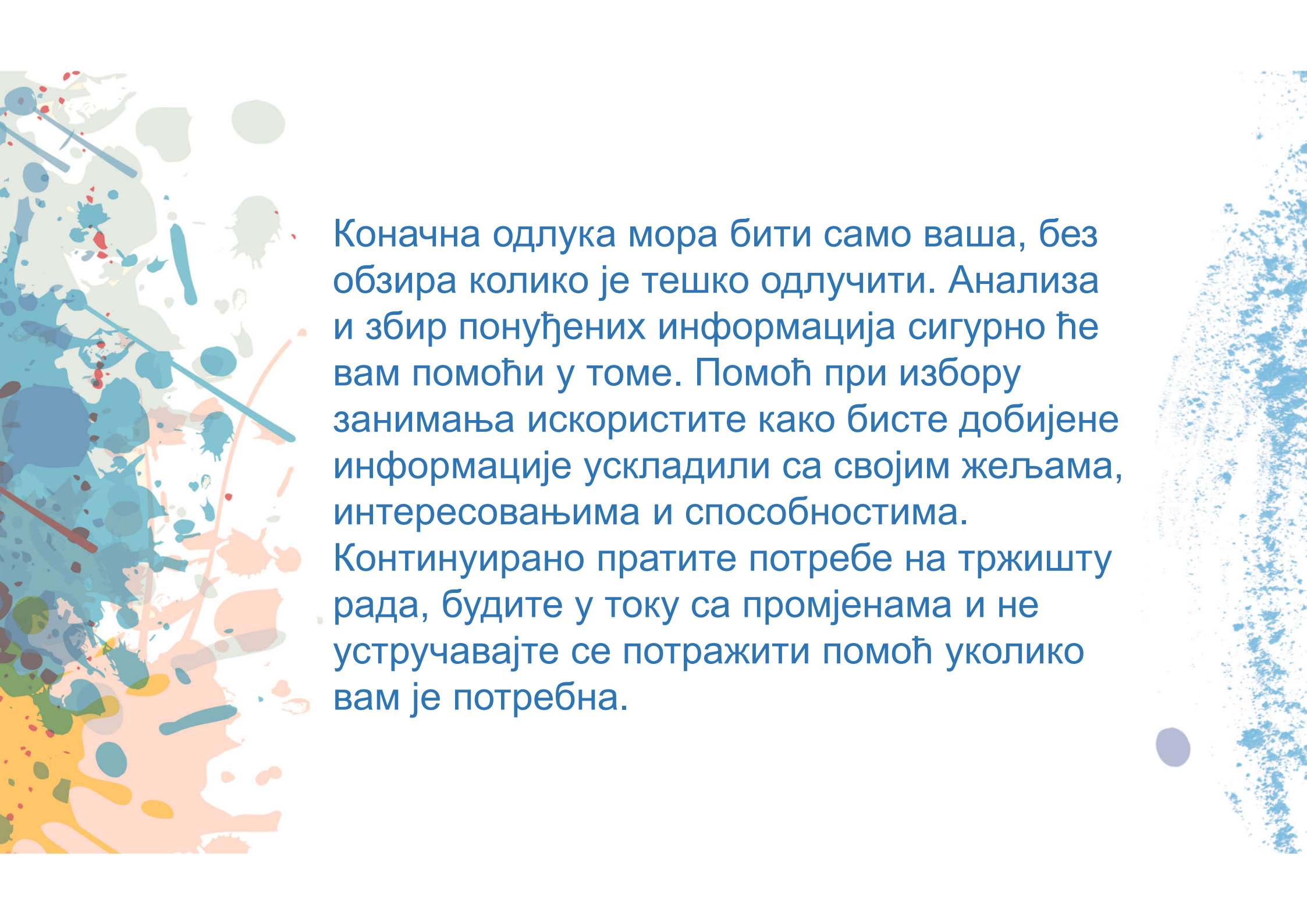

Пожељно је водити рачуна о токовима каријере, прикупљати информације, направити план који је потребно прилагођавати вашим унутрашњим промјенама (стицање нових знања, нова интересовања, мијењање система вриједности и приоритета) као и промјенама у окружењу (економији, тржишту рада, друштвеној заједници, породици).

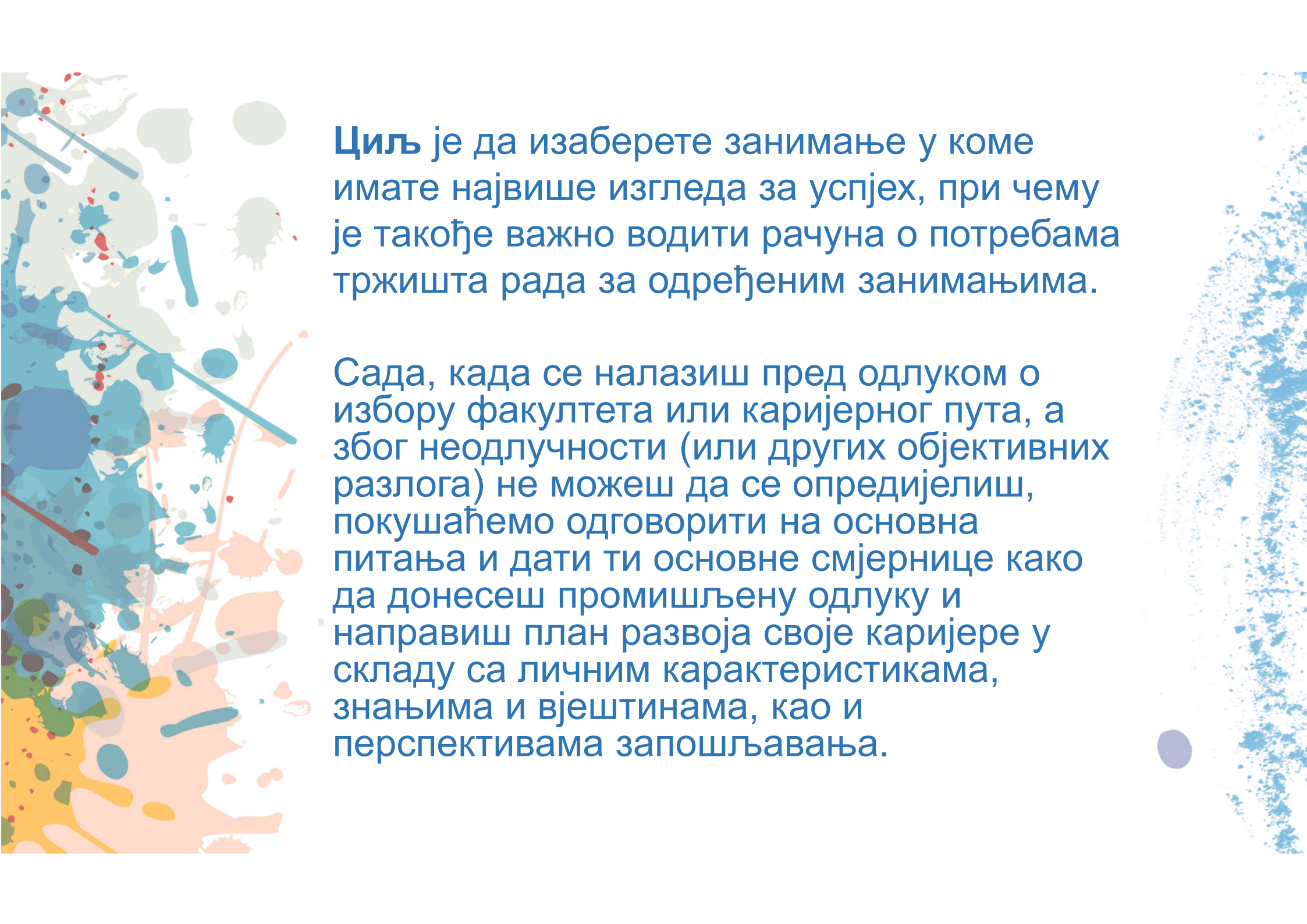

Пут до доношења одлуке о избору каријере је дуг. Неки сматрају да почиње самим рођењем. Нека дјеца још од малих ногу знају чиме ће се бавити, те слиједe свој сан. Многи се одлучују на основу талента који посједују или љубави према одређеној професији. Ипак, има много неодлучних или недовољно информисаних, који имају мање или веће потешкоће у доношењу одлуке о будућем занимању.

Коначна одлука мора бити само ваша, без обзира колико је тешко одлучити. Анализа и збир понуђених информација сигурно ће вам помоћи у томе. Помоћ при избору занимања искористите како бисте добијене информације ускладили са својим жељама, интересовањима и способностима. Континуирано пратите потребе на тржишту рада, будите у току са промјенама и не устручавајте се потражити помоћ уколико вам је потребна.

Циљ је да изаберете занимање у коме имате највише изгледа за успјех, при чему је такође важно водити рачуна о потребама тржишта рада за одређеним занимањима.

Сада, када се налазиш пред одлуком о избору факултета или каријерног пута, а због неодлучности (или других објективних разлога) не можеш да се определијелиш, покушаћемо одговорити на основна питања и дати ти основне смјернице како да донесеш промишљену одлуку и направиш план развоја своје каријере у складу са личним карактеристикама, знањима и вјештинама, као и перспективама запошљавања.

ТИ БИРАШ И ОДЛУЧУЈЕШ!

На том путу треба да оствариш два основна циља:

- ✓ **да откријеш и упознаш сопствену личност** – кроз све што волиш да радиш или сазнајеш ти откриваш себе. Оно о чему сањаш и што мислиш да можеш да постигнеш од велике је важности за твоју каријеру. То си ти, то су твоје потребе, вриједности, интересовања, способности, таленти.
- ✓ **да откријеш и истражиш свијет занимања** – то ће ти помоћи да утврдиш која професионална каријера би могла да ти одговара. Можеш да истражиш своје способности и знања и да их упоредиш са захтјевима жељене области занимања, и та сазнања искористиш за планирање и одлучивање о избору каријере.

ПРИЈЕ ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ РАЗМИСЛИ И О:

- Гдје се видиш у будућности (шта желиш постати)?
- Шта можеш сада (способности — интелектуалне, физичке)?
- Шта знаш сада (знања, вјештине, хобији)?
- Какве су ти особине, ставови, темперамент, карактер?
- Које су карактеристике појединих занимања (шта се ту ради, у каквим условима...)?
- Који факултети постоје (гдје се налазе, како се уписати)?
- Гдје могу радити са тим занимањем (какво је стање на тржишту рада сада и какве су прогнозе за наредне године)?

КАКО ИЗАБРАТИ КАРИЈЕРНИ ПУТ?

НА РАСПОЛАГАЊУ ИМАШ ОДРЕЂЕНЕ УСЛУГЕ:

1.

КАРИЈЕРНО ИНФОРМИСАЊЕ

2.

ПРОФЕСИОНАЛНА
ОРИЈЕНТАЦИЈА

ШТА ЈЕ ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА А ШТА КАРИЈЕРНО ИНФОРМИСАЊЕ

- **Професионална оријентација** је научно-стручни поступак помоћу којег се појединци усмјеравају у она подручја рада која најбоље одговарају њиховим психофизичким способностима, особинама личности и друштвеним потребама у којима имају највише изгледа да успију.
- **Каријерним информисањем** се пружају информације о различитим облицима формалног и неформалног образовања, запошљавања, као и информације о понудама школа, факултета, али и описи занимања, стања на тржишту рада (дефицитарна и суфицитарна занимања) и сл.

ПИТАЈ, ИСТРАЖУЈ

Најважније је благовремено прикупити одређене информације како бисте могли донијети исправну одлуку.

Извори информисања су различити:

- ✓ чланови породице,
- ✓ наставници,
- ✓ другови, пријатељи, познаници,
- ✓ школски психолог или педагог,
- ✓ Завод за запошљавање (ЦИСО, клуб за тражење посла),
- ✓ штампа, електронски медији, интернет,
- ✓ брошуре и књиге.

ИНФОРМАЦИЈЕ О СТАЊУ НА ТРЖИШТУ РАДА

ЈУ ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ — ЗЗЗРС

- Завод за запошљавање је кључна организација на тржишту рада.
- Завод је посредник у запошљавању.
- У Заводу можете пронаћи потребне информације о стању на тржишту рада, савјетовање о избору занимања и развоју каријере.

ЦЕНТАР ЗА ИНФОРМИСАЊЕ, САВЈЕТОВАЊЕ И ОБУКУ — ЦИСО, КЛУБ ЗА ТРАЖЕЊЕ ПОСЛА

- Доступни за све младе који желе да се информишу и припреме за улазак на тржиште рада.

КАДА ДА СЕ ОБРАТИШ ЗАВОДУ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ/БИРОУ?

Врло је важно да се након завршетка средње школе пријавите на евиденцију незапослених, уколико не настављате формално образовање.

Пријавом на евиденцију незапослених добијате одређена права и обавезе.

Активно тражење посла уз подршку службе за запошљавање доноси вам права као што су учешће у активним мјерама које за циљ имају запошљавање.

Постоје многи пројекти и програми који прописују да њихови учесници морају бити пријављени на евиденцију незапослених.

Информације на сајту Завода — www.zzzrs.net

Истраживање тржишта рада
у Републици Српској

Статистички Билтен

Брошуре

Стање на евиденцији
(преглед броја
евидентираних и запослених
по занимањима и
општинама)

НАЈБРОЈНИЈА ЗАНИМАЊА НА ЕВИДЕНЦИЈИ У III, IV И VII СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ (31. 12. 2023. г.)

р.бр .	КВ РАДНИЦИ — III степен стручне спреме	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Продавач	3.077
2.	Бравар	1.681
3.	Ауто-механичар	1.301
4.	Кувар	1.044
5.	Металостругар	963
6.	Конобар КВ	951
7.	Возач теретних кола	927
8.	Конфекционар	549
9.	Столар	512
10.	Конфекционар текстила	403

р.бр .	ССС — IV степен стручне спреме	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Економски техничар	3.176
2.	Матурант гимназије	2.259
3.	Машински техничар	2.238
4.	Пољопривредни техничар	683
5.	Медицинска сестра/техничар	680
6.	Техничар за друмски саобраћај	568
7.	Туристички техничар	540
8.	Електротехничар-енергетичар	382
9.	Трговински техничар	378
10.	Шумарски техничар	368

р.бр .	ВСС — висока стручна спрема	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Дипломирани економиста	1.033
2.	Дипломирани правник	765
3.	Професор разредне наставе	345
4.	Дипломирани инжењер пољопривреде	207
5.	Дипломирани психолог	152
6.	Васпитач у предшколској установи	130
7.	Професор енглеског језика	115
8.	Дипломирани физиотерапеут	110
9.	Дипломирани педагог	109
10.	Дипломирани журналиста (новионар)	98

НАЈТРАЖЕНИЈА ЗАНИМАЊА СА ЕВИДЕНЦИЈЕ У III, IV И VII СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ (31. 12. 2023. г.)

р.бр.	КВ РАДНИЦИ — III степен стручне спреме	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Продавач	518
2.	Обућар	417
3.	Столار	251
4.	Конобар КВ	247
5.	Тесар	183
6.	Армирач	177
7.	Бравар	163
8.	Возач теретних кола	162
9.	Кувар	154
10.	Зидар	142

р.бр.	ССС — IV степен стручне спреме	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Медицинска сестра/техничар	196
2.	Економски техничар	182
3.	Машински техничар	91
4.	Административни техничар (биротехничар)	82
5.	Матурант гимназије	78
6.	Оператер на рачунару	74
7.	Шумарски техничар	31
8.	Грађевински техничар	30
9.	Административни техничар — дактилограф	29
10.	Фармацеутски техничар	26

р.бр.	ВСС — висока стручна спрема	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Професор разредне наставе	776
2.	Дипломирани економиста	442
3.	Дипломирани правник	328
4.	Васпитач у предшколској установи	315
5.	Професор математике	257
6.	Професор физике	197
7.	Љекар	196
8.	Професор српског језика	158
9.	Професор информатике	146
10.	Професор њемачког језика и сродни	123

ПРЕГЛЕД НАЈБРОЈНИЈИХ ЗАНИМАЊА БРИСАНИХ СА ЕВИДЕНЦИЈЕ РАДИ ЗАПОСЛЕЊА, III, IV и VII СТЕПЕН СТРУЧНЕ СПРЕМЕ (31. 12. 2023. г.)

р.бр.	КВ РАДНИЦИ — III степен стручне спреме	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Продавач	1.002
2.	Бравар	502
3.	Ауто-механичар	472
4.	Кувар	471
5.	Возач теретних кола	407
6.	Конобар	325
7.	Заваривач	233
8.	Металостругар	195
9.	Електричар	185
10.	Фризер за жене	184

р.бр.	ССС — IV степен стручне спреме	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Економски техничар	1.196
2.	Матурант гимназије	816
3.	Машински техничар	643
4.	Медицинска сестра/техничар	397
5.	Техничар за друмски саобраћај	349
6.	Туристички техничар	298
7.	Пољопривредни техничар	293
8.	Пословноправни техничар	275
9.	Трговински техничар	250
10.	Електротехничар — енергетичар	198

р.бр.	ВСС — висока стручна спрема	Бр. евидентираних незапослених лица
1.	Професор разредне наставе	630
2.	Дипломирани економиста	615
3.	Дипломирани правник	533
4.	Васпитач у предшколској установи	135
5.	Дипломирани педагог	124
6.	Дипломирани психолог	107
7.	Професор српског језика и књижевности	105
8.	Дипломирани инжењер пољопривреде	94
9.	Професор енглеског језика и књижевности	80
10.	Професор енглеског језика	65

ПОЗНАВАЊЕ СВИЈЕТА РАДА И ЊЕГОВИХ СПЕЦИФИЧНОСТИ

Приликом избора занимања ученици се данас много више него раније суочавају са неизвјесношћу тржишта рада и његовом промјеном.

Занимања која данас постоје временом могу да нестану и да их нема када ученик дође на тржиште рада након завршетка образовања.

На промјене у свијету рада утицао је континуирани техничко-технолошки развој и вјерује се да ће у будућности занимања из области науке, технологије, инжењерства и математике бити најпожељнија.

ИНФОРМАЦИЈЕ О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (1)

На сајту Владе Републике Српске можете пронаћи све потребне информације о упису на факултете — ***Министарство за научнотехнолошки развој и високо образовање, Ресор за високо образовање:***

- ✓ Акредитоване високошколске установе у Републици Српској
- ✓ Савјет за развој високог образовања и осигурање квалитета
- ✓ Суфинансирање програма и пројеката студентских организација
- ✓ Суфинансирање међународне размјене студената и академског особља
- ✓ Студентске стипендије и иностране стипендије

ИНФОРМАЦИЈЕ О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ (2)

На сајту www.esrpska.com, у дијелу **Високо образовање**, можете пронаћи такође све информације о факултетима, стипендијама и студентским домовима у Републици Српској:

- ✓ Врсте високошколских установа
- ✓ Нивои високог образовања
- ✓ Организовање студената
- ✓ Признавање страних високошколских исправа
- ✓ Стипендије
- ✓ Студентска размјена
- ✓ Студентски домови
- ✓ образовање
- ✓ Јавни конкурс за додјелу стипендија — Фонд „др Милан Јелић”
- ✓ Упис студената у прву годину студија I циклуса

КАКО БИСТЕ ОДАБРАЛИ НАЈБОЉИ ФАКУЛТЕТ ЗА СЕБЕ, УЗМИТЕ У ОБЗИР И СЉЕДЕЋЕ:

- ✓ дужину школовања за одређено занимање,
 - ✓ услове за упис на одређене студијске програме,
 - ✓ предуслове за бављење одређеним занимањем,
 - ✓ способности, вјештине и знања који су потребни за бављење тим занимањем,
 - ✓ опис послова унутар занимања,
 - ✓ стање на тржишту рада (понуду и потражњу).
-
- ✓ Колико можеш и желиш бити далеко од куће да би студирао?
 - ✓ Каква мјеста за студирање преферираш?
 - ✓ Да сада мораш одабрати неки посао, који би то био?
 - ✓ Да ли планираш градити каријеру овдје или у иностранству?
 - ✓ Какав ти је просјек оцјена?

УТИЦАЈ НА КАРИЈЕРУ

- ✓ **унутрашњи** (лични интереси, вјештине, вриједности, лични квалитети)
- ✓ **спољашњи** (економски услови, развој технологије, развој радног процеса и услова рада, средина у којој живимо, потребе тржишта рада, каријерни избори у породици, каријерне предрасуде итд.)

ВЈЕШТИНЕ УПРАВЉАЊА КАРИЈЕРОМ

- ✓ вјештине самопроцјене (процес учења о себи и каријерним квалитетима)
- ✓ вјештине информисања
- ✓ планирање професионалних корака (акциони планови)
- ✓ управљање процесом стицања знања и вјештина
- ✓ управљање процесом тражења посла

СПОСОБНОСТИ

Способности су наше могућности да успјешно обављамо неке активности и послове.

•**Основне способности:**

- 1.сналажење са ријечима
- 2.сналажење са бројевима
- 3.схватање начина рада машина и уређаја
- 4.схватање односа у равни и простору
- 5.спретност руку и прстију

•Размисли о својим способностима и сазнај у којим занимањима су оне потребне. Потребне способности можемо и развијати до одређене границе.

ОСОБИНЕ ЛИЧНОСТИ

Особине личности представљају нешто по чему се разликујемо од других људи, нешто по чему смо специфични.

Особине личности развијају се под утицајем биолошког наслеђа, утицаја родитеља, вршњака, социјалног статуса и културолошког наслеђа.

Различите особине личности су важне за рад у различитим занимањима. Многе особине се током живота могу развијати под утицајем активности које обављамо и средине у којој се крећемо.

НЕКЕ ВАЖНЕ ОСОБИНЕ ЛИЧНОСТИ ЗА ОДРЕЂЕНА ЗАНИМАЊА И ПОСЛОВЕ:

медицински техничар, љекар, психолог,
дефектолог, социјални радник

саосјећајност, спремност да се пружи помоћ, топлина,
стрпљивост, повјерење, савјесност, сталоженост

продавац, фризер, педикер, конобар, туристички
техничар

љубазност, друштвеност, услужност, стрпљивост, уредност

економски техничар, пословни администратор,
оператер на рачунару, пословни секретар

тачност, уредност, организованост, темељитост, љубазност

менаџер, предузетник, економиста, маркетинг

предузимљивост, самопоуздање, амбициозност,
самодисциплина, динамичност, одлучност, промишљеност

електротехничар, машински и грађевински
техничар, инжењери техничких струка

промишљеност, прецизност, самодисциплина, амбициозност,
самосталност

ПОЖЕЉНО ЈЕ РАЗВИЈАТИ СЉЕДЕЋЕ ВЈЕШТИНЕ (1):

- Техничке вјештине;
- Информатичке вјештине – коришћење компјутера и разних специјалних програма (софтвера) зависно од области којом се желиш бавити;
- Управљање информацијама – претрага, избор, чување и организовање разних података који се могу примијенити;
- Вјештине комуникације;
- Тимски рад – сарадња ради постизања заједничког циља уз уважавање разлика појединаца;
- Рјешавање конфликта;
- Управљање стресом – не дозволити да рад под притиском утиче на здравље и на међуљудске односе.

ПОЖЕЉНО ЈЕ РАЗВИЈАТИ СЉЕДЕЋЕ ВЈЕШТИНЕ (2):

- Социјална интеракција – отвореност за нове контакте, предусретљивост, размјена знања и искустава, подршка и иницијатива;
- Вјештине управљања собом и другима;
- Планирање, организовање, управљање временом, одређивање приоритета;
- Доношење одлука, лидерство;
- Оријентација на резултат, мотивисање других у раду и самомотивисање за рад;
- Праћење промјена у начину рада и у пословном окружењу, увођење иновација.

ПРОФЕСИОНАЛНА ИНТЕРЕСОВАЊА

Процијени своја професионална интересовања уз помоћ стручног особља у школи и окружењу. Разговарај са психологом и затражи процјену одређених способности.

Сви послови се могу груписати у 10 професионалних области:

1. рад на пружању помоћи људима;
2. рад на пружању услуга;
3. административно-канцеларијски рад;
4. рад у предузетништву или менаџменту;
5. практични рад;
6. рад у техници;
7. истраживачки рад;
8. рад у умјетности и култури;
9. рад са биљкама и животињама;
10. рад на безбједности и заштити.

НА ИЗБОР ФАКУЛТЕТА И ЗАНИМАЊА УТИЧУ И:

значај појединих
занимања у одређеној
регији

финансијске
могућности породице

могућности
запошљавања, стање и
перспективе на тржишту
рада

медији, промоције
одређених факултета,
односно послова и
занимања.

НАЈЧЕШЋЕ ГРЕШКЕ ПРИ ДОНОШЕЊУ ОДЛУКЕ:

Утицај родитеља и занимања којима се они баве;

Избор факултета за који ученици процјењују да је лакше завршити;

Уписивање одређеног факултета због близине;

Утицај другова који су изабрали одређени факултет;

Површна процјена себе и својих могућности;

Незаинтересованост (одлуку доносимо у посљедњем тренутку, препуштамо све случају).

**ЈУ ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

**ЦЕНТАР ЗА ИНФОРМИСАЊЕ,
САВЈЕТОВАЊЕ И ОБУКУ**

**ХВАЛА НА ПАЖЊИ И
ЖЕЛИМО ВАМ УСПЈЕШАН ИЗБОР
КАРИЈЕРНОГ ПУТА!**

2023/2024.